

Gorenjec

List za gospodarstvo, socialno politiko in prosveto

Uredništvo in uprava, Strossmajerjev trg 1.
Telefon št. 73.

Leto XXIII.

Št. 42.

Kranj, 21. oktobra 1939

Izhaja vsako soboto.

Naročnina: celoletno 40- din, polletno 20- din,
četrtletno 10- din.

Vodstvo malega naroda

Slovenci smo mal narod. Vodstvo malega naroda pa je zvezano z neprimerno večjim težavami, kot je to pri velikih narodih.

Veliki narodi lahko poskušajo svojo srečo z velikimi vojnami, z velikimi revolucijami in drugimi takimi velikimi prelomnicami svojega življenja. Ako zmagajo, se poženejo naprej in si izbojujejo mogočen prostor na soncu. Ako pa propadejo, pa nje vojna ne uniči, ker zgodovina uči, da radi izgubljenе vojne noben velik narod še ni izgubil. Tudi revolucija gre mimo velikega naroda, ne da bi ga spravila s sveta.

Mal narod pa ne sme ri-kirati ne vojne, ne revolucije, če noče za vselej izginiti s površja. Posebno mi Slovenci imamo tak zemljepisni položaj, da ne moremo svojih moči meriti s komurkoli, ker bi neuspeh pomenil tudi uničenje naroda. Igrati se tudi ne moremo s kakimi revolucijami, ker nas ni toliko, da bi mogli preboleti strahote in brezmiselnosti kakih revolucionarnih dejanj.

Pok. dr. Evangelist Krek je tik pred svetovno vojno rekel mladeniču, ki je revolucionarnega duha kar gorel: „Ti si mlad, in ti si lahko revolucionaren in proti obstoju dinastije (Habsburžanov), toda vodja, ki čuti v sebi odgovornost za usodo celega naroda, ne sme nikdar voditi take politike, ki bi slovenski narod potegnila v bojna nasprotja z njegovimi velikimi sosedi ali celo v kaka revolucionarna dejanja. Ako boj ne uspe, bi najmo moral izginiti slovenski narod.“

Ko zasledujemo vseh 20 let odločno borbo slovenskega naroda za njegovo široko samoupravo, nam nehotе pride na misel to navodilo pok. dr. Kreka. Zdi se nam, da je naš voditelj dr. Korošec to navodilo dobro razumel in ga v veliki blagor celega naroda izvajal.

Naša borba je bila vedno odločna in jasna, nikdar pa ne revolucionarna. Izšli smo iz najhujših bojev nezlomljeni ter brez velikih izgub, skušali smo tudi v času, ko politične razmere za nas niso bile ugodne, krepiti naše narodno življenje in narodovo gospodarstvo. Pri tem pa smo pod vodstvom našega voditelja mogli našim bratom Hrvatom in Srbom prihraniti marsikatero razočaranje in trpljenje vse v cilju, da dosežemo z njim skupaj široke samouprave v močni jugoslovanski državi.

Komunistični val je šel preko nas leta 1918 in 1919 brez večje škode za narodno življenje. Težjo borbo so imeli bratje Hrvati in bratje Srbi. Tudi pozneje so sile v ospredje neke struje, ki bi hotele nasilnim potom izvesti socialno in državno pravno preureditev. Naš narod pa je preveč trezen, da bi se udajal kakim komunističnim nesmiselnim teorijam, ali da bi po nepotrebnem riskiral svoj obstoj. Zato se je strnil enotno okrog svojega voditelja.

Bratje Hrvatje nas dostikrat niso razumeli. Sedaj, ko je boj v glavnem dobojevan, pa počasi spregledavajo in priznavajo, da bi brez naše vztrajne borbe za široke samouprave ne bilo prišlo do pametnega sporazuma. Če ne bi bil naš voditelj pripravil terena v srbskih vodilnih krogih in primerne razpoloženja med hrvatskim narodom, bi se bila mogla naša država razbiti v veliko škodo Hrvatov in Srbov in v pogubo nas Slovencev.

Zato nas ne moti neobgljeno bevskanje nekaterih užaljenih „politikov in diplomatov“, ki so sprevideli, da niso ničesar stvarnega storili in da nimajo nobenih zaslug za dobojevanje boj, pa bi radi v zadnjem trenutku, predno je objavljena uredba o banovini Sloveniji, dopovedali, da naš voditelj, vseh 20 let ni še ničesar storil za nas, ampak da bi mogli biti le oni rešitelji naroda.

Zavedajo se očitno, da naš voditelj iz utemeljenih in stvarnih razlogov ni še postavil zadnje pike na i ter da bi mogli s svojim čvčkanjem še koga premotiti.

Kakor pa je narod verno stal za svojim voditeljem v najtežjih časih, tako stoji za njim tudi danes na tej tako važni prelomnici in mu zaupa, da bo pravočasno prinesel našemu narodu zaželjeno samoupravo ter da ga bo obvaroval pred vsakimi nevarnostmi iz tujine.

Roke proč od naše zemlje

Razni inozemci, med njimi posebno Judje iščejo sedaj zatočišča v naši državi, ker jim drugod ne cvete pšenica. Slovencev iz Koroške in Primorske se ne branimo. Nimamo pa nobenega interesa, da napravimo našo slovensko domovino še bolj pisano, kakor je sedaj. Struktura slovenskega naroda je demokratična in socialno usmerjena. Ti tujci pa zanašajo med nas kapitalistične oblike gospodarstva, ki so se že v drugih državah izkazale za vir nezadovoljstva in nerada. Le če ti tujci ne postanejo naši državljani, se nam bo v samostojni banovini Sloveniji lahko posrečilo, da odstranimo te vire nezadovoljstva in nerada. Kranjska občina je že v par slučajih odklonila prošnje takih inozemcev za zagotovilo sprejema v občinsko zvezo, če se jim

podeli državljanstvo, ker noče prodajati slovenske zemlje za par Judeževih grošev in hoteče zaščititi delavski sloj pred še hujšim pritiskom kapitalistično usmerjenih tujcev. Zato so se nekateri tujci sedaj obrnili na kmečke občine, ker so očitno prenesli iz tujine svoje gosposko prepričanje, da je kmet zabit in neumen. Ti gospodje pa se bodo morali prepričati, da naš kmet ni zabit in neumen, da vidi njihovo igro in da ne prodaja slovenske zemlje in interesov delavskega stanu za par Judeževih grošev, četudi bi bili ti groši dani v obliki socialnih dajatev. Naš kmet je varoval slovensko zemljo že tisoč let in jo bo varoval „dokler slovenski rod hodi po zemlji tod“. Zato proč roke od naše zemlje.

Palača Pokojninskega zavoda

Na vratih novo zgrajene palače Pokojninskega zavoda v Kranju čitamo, da se oddajajo trgovski lokali po 1000 din, dvosobna stanovanja po 500 do 750 din in trosobna stanovanja po 800 do 1000 din. Prvotno zanimanje za stanovanja, ki je radi precej visokih cen splahnelo, se bo zopet poživilo. Najemniki, ki bodo želeli imeti udobna in nova stanovanja, bodo pač radi zamenjali svoja dosedanja slabša stanovanja. V Kranju je bila dosedaj precejšnja stanovanjska kriza. Mnoge družine so se morale zadovoljevati z neprimernimi stanovanji. Ta kriza je sedaj premagana. Nova palača ima dovolj zračnih, prostornih in snažnih stanovanj. Pomagano pa bo tudi tistim, ki stanovanj doslej niti dobiti niso mogli. Na ta način bo ustrezno zlasti onim, ki so morali stanovati izven Kranja. Zavod je s tem ustregel živi potrebi po primernih stanovanjih.

Pri določanju najemnine se je izkazalo, da je gradnja stanovanj zelo draga stvar. Še celo ta stanovanjska kasarna, ki obstaja iz 5 trnadstropnih hiš, je stala več kot 6 milijonov dinarjev. Mnenje tistih, da naj bi Pokojninski zavod gradil eno ali dvostanovanjske vile mesto stanovanjske palače, se je pokazalo kot neizvedljivo, ker na eni strani najemniki ne zmorejo velikih najemnin, na drugi strani pa že po zakonu Zavod ne sme nalagati svojih rezerv po nižji obrestni meri kot 6%. Kako draga bi bila stanovanja v eno ali dvostanovanjskih vilah, si lahko vsak sam izračuna. Kdor gradi svojo lastno hišo ali vilo na kredit, mora plačevati najmanj še enkrat toliko obresti, kot bi plačeval najemnine v tuji hiši. Zato gradnja enostanovanjskih ali dvostanovanjskih hiš za zavod, kakor je Pokojninski, ni izvedljiva stvar. Pri stanovanjskih palačah pa je denar Zavoda še vedno toliko obrestonosan, da so s tem zavarovane pokojninske zasebne nameštencev. Zasebnim nameštencem ja pač največ ležeče na tem, da so vplačani prispevki tako zavarovani, da so zasigurate njihove pokojnine v vsakem gospodarskem položaju.

Nezdrave razmere

Povojna doba je s svojo svojevrstno miselnostjo zajela skoro vse stanovce, ki se bore časih drug proti drugemu, a v prvi vrsti za svoj lastni obstoj. V to borbo so zašli vsi, najmočnejši in najštevilnejši, šibki in najšibkejši. Vsak stan se zato mora najprej notranje krepiti, sicer ga stre notranji razdor in notranja gnolnost. Če bo notranje dovolj krepak, potem ne vrši samo zase dobro delo, da se mu dobro godi, ampak s tem vrši občečloveško dolžnost. S tem krepki tudi najširšo skupnost.

Danes, ko postaja borba za obstanek najbolj drzna in res potrebna, vidimo, da se pri nekaterih stanovih ravno na to borbo polaga najmanj važnosti. Predvsem mislimo tu na duhovno kulturo in moralni nivo. Sociologi, zdravniki in vsi tisti, kateri vidijo vsaj nekoliko v bodočnost, vsi ugotavljajo dejstvo, da

postajajo nekateri stanovci radi svojega dela, ki ga morejo vršiti, radi nerednega življenja, vedno manj odporni. Epidemija nerednega življenja se je zlasti močno zajedla v delavske stanovce. Res je, da veliko vlogo ima pri vsem tem to, da delavec malo zasluži, se slabo hrani in živi v vlažnih stanovanjih, a vendar to ne more opravičevati potem njegovega n. pr. nemoralnega življenja. Mislimo, da nam ne bo nihče tega osporaval, če trdimo, da je vse lego nemoralnosti včasih ravno v delavskih revirjih. Saj nam to potrjujejo zdravniki, odstotek spolno bolnih od dne do dne narašča. Nemoralnemu življenju se pridružuje alkoholizem, ki ima za posledico, da so potomci vedno manj odporni in izpostavljeni tuberkulozi, rahitizu itd.

Mnogi se sprašujejo, kdo je temu kriv? Če-

tudi bi bilo danes delavstvo dobro plačano, vendar vprašanje izboljšanje razmer v tej smeri ne bi bilo še rešeno. Manjka nekaj, kar daje življenju pravi smisel, kar človeka postavlja nad žival. Treba mu je duhovnega bogastva, imeti mora vero. Prepričani smo, da veren človek ne bo nikoli živel v divjem zakonu in obratno, da tam, kjer ni vere, tam je dovolj žalostnih zgledov divjih zakonov, zakonomstev, umorov in podobnih stvari. Nemoralnost je najhujša bolezen, ki danes izpodjeda človeštvo. Saj vidimo vsak dan neštete nemoralnosti se dogajajo, čemur celo oblast težko pride do živega.

Največja zaslepljenost pa je to, da nekatere delavske organizacije tega ne vidijo in ne skušajo preprečevati. Mislimo, da bi bile organizacije v prvi vrsti poklicane, da bi svoje članе navajale k pravemu življenju. Če vzamemo za primer ravno marksistične organizacije, vidimo, da se raje izživljajo v jalovih političnih agitacijah in seveda celo odpravljajo in zagovarjajo nemoralno življenje.

Vsem tem gnilim razmeram pa hočemo postaviti zgled krščanskega življenja in njegovega smisla, ter pokazati, da temelji tudi borba za delavske interese le v notranji moči. Notranja moč bo tista, ki bo odločala tudi o obstoju ne samo posameznih stanov, ampak celega naroda.

Cestna dela v Kranju

Tujec, ki pride v Kranj, ali potuje skozi Kranj, more ugotoviti veliko gradbeno aktivnost, zlasti v pogledu javnih del. Cestna dela, ki se letos izvršujejo v Kranju, so nam porok, da bo v nekaj letih Kranj v resnici moderniziran, kar po svoji legi in prometu tudi zasluži. Savski most bo popravljen še letos, cesta skozi Kranj bo dovršena do spomladi, Jezerska cesta bo tudi čez zimo modernizirana, pravtako cesta na Kokrico, v Lajhu bodo gradili železobetonski most in izven Kranja proti Ljubljani in Bledu bo državna cesta betonirana. Zato bo naloga občine, kot smo že zadnjič omenili v našem listu, da se še v Kranju ceste in trgi popravijo in asfaltirajo.

Na Savskem mostu sedaj popravljajo še drugo polovico cestišča, katero bodo betonirali in tlakovali, barvajo ograjo, nato pa bodo še oba hodnika zalili s asfaltem. Popravljeni most bo nudil prav lepo sliko.

Od mostu naprej popravljajo cesto na Jelenovem klancu. Sedaj delajo podporni zid pred Majdičevu hišo, medtem ko je podporni zid sredi klanca že dovršen in zasipajo prostor med Staro cesto in zidom. Cesto na klancu bodo pustili prezimiti, spomladi pa jo bodo tlakovali.

Ker je sedaj že določeno, da cesta skozi mesto od Stare pošte naprej ne bo betonirana, kakor je predlagala občina, ampak tlakovana, bodo tlakovanje lahko napravili tudi čez zimo. Zato je pričakovati, da se bodo v kratkem času lotili s tlakovanjem ceste na ovinku Jelenovega klanca.

Za vozni promet bodo usposobili tudi Staro cesto in Kopaljsko ulico. Slednja je že popravljena, Staro cesto pa sedaj nasipajo z debelim trdim kamenjem in povajljajo, na vrh pa pride še nekoliko drobnejšega peska.

Pa tudi na drugem koncu odseka ceste, katero gradi tvrdka „Slograd“ to je pred Prešernovo tovarno pripravljajo teren. Prekopali so ves hribček pred Prešernom, sedaj kopljejo nižje dolji pred Krčovo hišo in ob Majdičevem vrtu. Ker na odseku ceste nad Prešernom, katerega gradi tvrdka Bricelj, sedaj zalivajo dilatacije, ne more tvrdka „Slograd“ voziti peska in gramoza iz kamnoloma v Strvem. Prst in kamenje, katero kopljejo pred Prešernom, nasipajo za podporni zid na Jelenovem klancu.

Ko bodo pričeli s tlakovanjem ceste skozi mesto, bodo cesto mimo drevoreda zaprli ter se bo promet usmeril za Staro pošto po obeh cestah mimo pokopališča in na Jezersko cesto, od tod pa na cesto proti Kokrici.

Prerokovanja

Nekateri slovenski listi so prinesli že razna prerokovanja o svetovnih dogodkih, ki se razvijajo po Evropi. V takih razburkanih časih, kakor so sedanjí, se človeštvo kaj rado ozira po prerokovanjih, ki napovedujejo bodočnost.

Tudi med našim narodom so razširjena mnogovrstna „prerokovanja“ o dogodkih, ki imajo priti na ta svet. Med svetovno vojno smo neredko brali take napovedi, ki so se jih posluževale tudi bojujoče se stranke ena proti drugi, vsaka je skušala taka prerokovanja razlagati sebi v prid.

Pred vojno je živel v Srbiji nek preroški kmet, ki je imel baje razne vizije o bodočnosti. Ta je napovedal strašne dni Srbiji med vojno, pa tudi končno zmago in polom Avstroogrske. Avstrijci so med srbskim narodom delali propagando s prerokbami njihovega rojaka in opozarjali na to, da po njegovih napovedih mora Srbija propasti. Toda Srbi niso ostali dolžni. Odgovorili so, da je res dotični prerok napovedoval hude dni, da pa je napovedal tudi razpad Avstrije.

Kaj sodimo o raznih prerokbah in vizijah, ki napovedujejo bodoči razvoj svetovne zgodovine? To je povsem gotovo, da Bog more razodeti ljudem bodoče dogodke. To nam potrjuje samo sv. pismo, pa tudi zgodovinska dejstva. Nikdar pa ni nihče dolžan takim privatnim napovedim verjeti, razen onim, ki jih ima sv. pismo. Kar privatniki napovedujejo kot „razodetje“ je pač le privatna zadeva. Lahko je resnično, lahko pa trdi prevara ali domišljija. Četudi je verjetnost zelo velika, da so razodetja bodočnosti res resna, tega ni nihče dolžan verjeti. Mnogokrat se pa čisto navadna ugibanja in kalkulacije iz razmer proglašajo kot prerokovanja in napovedi bodočnosti. Vsak človek je iz razmer, ki so vladale pred svetovno vojno lahko „prerokoval“, da pride do velikega vojaškega obračuna med narodi. Tudi pred sedanjo vojno je bilo mogoče kaj lahko napovedovati in prerokovati, da pride v Evropi do vojne; saj je bilo že vse ozračje polno vojnega netiva.

O bodočih dogodkih v Evropi obstoja vse polno raznih prerokovanj, izmed katerih so gotovo mnoga le ugibanja in nejasno napovedovanje, ki se more uresničiti, kakor prerokbe znamenite poganske prerokinje Pitije, ki je vedno tako napovedovala, da je „prerokba“ veljala za vsak slučaj. Res pa je tudi, da je v svetovni literaturi zapisanih nekaj napovedi o bodočnosti Evrope, ki so tako določne, da človek kar ostrmi nad jasno napovedjo bodočih dogodkov. Skušali bomo iz raznih prerokovanj priobčiti nekatere, o katerih se zdi, da imajo nekaj stvarnega jedra v sebi. Vsak more presoditi, koliko so vredna, v bodočnosti pa se bo videlo, ali so bila res prava prerokovanja, ali le ugibanja brez pravega in resničnega razodetja.

V Nemčiji in v Franciji je med svetovno vojno in po svetovni vojni nastala bogata literatura, ki se je pečala z raznimi prerokovanji. V roke sta nam prišli dve taki knjigi, ki sta izšli v Lingen-u (Ems) in v Hanovru. Prva se imenuje: „La Sallette und die nächste

Zukunft“, ki je izšla l. 1921., druga pa je: „Der kommende grosse Monarch und die unter ihm bevorstehende Friedenszeit“, ki je doživela l. 1931 že osemnajsto izdajo. Vsak si more te in še druge podobne knjige sam tam nabaviti, če ga zadeva zanima. Pripomnimo pa že takoj, da so v knjigah izbrana nekatera „prerokovanja“, ki gotovo niso prerokovanja od oseb, katerim se pripisujejo, tako n. pr. znano prerokovanje Malahija o papežih in bodočnosti Cerkve.

Nas zanima predvsem to, kaj so razni vidci napovedovali o evropejski vojni, ki se je pričela pred dobrim mesecem, zato bomo priobčili le dotična prerokovanja, ki se nanašajo na to dobo.

Pisatelj brošure „Der kommende grosse Monarch“ pripoveduje sledečo zanimivost:

Pri Münstru, blizu kraja Greven na Westfalskem živi kmet, ki pripoveduje rad vizije-napovedi, ki jih je imel njegov oče. Znanec, pisatelj je l. 1911 obiskal dotičnega kmeta, da bi poizvedel, kaj vse je napovedoval o bodočnosti njegov oče. In ta kmet mu je pravil na polju, ko je oral, sledeče:

„Kakor je moj oče napovedoval, bo trajalo komaj kake 3 do 4 leta do izbruha strašne vojne. V tej vojni bo Nemčija sama in bo podlegla. Vojna bo trajala kakih 4 do 5 let. Najbolj zanimivo pa bo: ko bo vojna končana, bo še vedno trajala vojna... In najhujša doba bo šele po tej vojni. Po nekaj letih bo izbruhnila vojna znova in potem bo prišlo nad Nemčijo še večje gorje, kakor v veliki vojni. Na to pa bo nekega dne prihajal od Rena na belcu mož z belo brado v Münster. Pri Emsdeten bo takrat stala bela hiša z rdečo streho, ki bo vsa razstreljena. Pri mostu čez reko Ems bo stari mož dal podkovati svojega konja, kovač ima le eno oko. Ob starem možu bodo tekli raznovrstni ljudje, toda uniformirani takrat ne bo več, ker ne bomo imeli več vojakov.“

Mož, ki je kmeta intervjuval, je ugovarjal: „Toda tam stoji danes rdeča hiša s črno streho.“

Kmet nato: „Moj oče je napovedoval, da bo pri mostu stala bela hiša z rdečo streho, ko se bo to zgodilo.“

Danes že stoji na dotičnem mestu bela hiša z rdečo streho!

Nato je izpraševalec ugovarjal dalje: „Toda dotični kovač ima dvoje oči in ne enega, poleg tega ima dva sina, ki bosta konja podkovala.“

Kmet pojasnjuje: „Moj oče je pravil, da bo imel kovač le eno oko in bo sam podkoval konja.“

Pisatelj knjige l. 1931. povdarja, da je kovač pri mostu čez reko Ems oslepel na eno oko in je danes res enook in da sta mu v svetovni vojni pri Lüttichu padla oba sinova.

Na ugovore, da ima Nemčija milijonsko armado in cesarja Viljema v Berlinu je odgovarjal kmet: „Takrat, ko se bo to godilo, ne bo Nemčija imela več cesarja. Saj ta stari mož, ki bo prihajal od Rena, je ravno cesar Viljem, ki bo prišel iz Holandske. Prihajal bo v

Münster in bo tu stanoval na gradu. Iz gradu pa se bo videlo naravnost na kolodvor.“

Na ugovor, da to ni mogoče, ker v Münstru leži med gradom in kolodvorom vendar stolnica in cela vrsta hiš, je odgovoril kmet:

„Takrat bo strela stolnice vsa razstreljena in porušene hiše med gradom in kolodvorom, da se bo videlo iz gradu na kolodvor.“ „Jz Münstra bo bivši cesar šel proti Hammu in Soestu, kjer se bo sešel z našo glavno komando. Oblasti pa ne bo imel nobene!“

„Takrat bodo prišli tudi Francozi nazaj od Wessere in se bodo vrnili k Reni in naše ljudstvo jim bo sledilo. Nato bodo prišli Francozi v industrijske pokrajine, ki bodo vse razdejane in od tam se bodo umaknili nazaj na

Francosko. Nato pa bo šel sivi mož v Kaelo, kjer ga bo pri vratih stolnice sprejel novi kardinal, kjer se bo še enkrat slovesno odpovedal prestolu. V stolnici pa bo že novi regent Nemčije, ki ga bodo kronali z velikimi slovesnostmi za cesarja nove Nemčije in se bo pela slovesna zahvalna pesem.“

Po tej napovedi bi moralo priti do velike vojne in gorja še za življenja bivšega cesarja Viljema. V tej vojni bi prodrli po teh napovedih Francozi v sredino Nemčije tja čez Wesero, zapadna Nemčija bo vsa razstreljena. Francozi se bodo nato umaknili iz Nemčije, ko bodo nastale tam nove razmere in bo prevzel oblast nov vladar.

(Se nadaljuje.)

Delavski obzornik

Delavske pravde

Delavske pravde so se zelo razmnožile. Posledica je, da so nastopile napetosti med delavci in delodajalci, ali pa so se že obstoječe napetosti zaostrile. To pa škoduje celotnemu gospodarstvu, posebno pa je škodljivo delavstvu samemu. Pretežna večina pravnih je nastala le vsled nevednosti na obeh straneh. Ni ti delavci niti delodajalci večkrat nimajo pravega pojma o medsebojnih pravicah in dolžnostih, kakor jih zakon zahteva. Zato smo se odločili, da v tem delavskem obzorniku skušamo razbistriti razna pravna vprašanja ter tako koristiti predvsem delavstvu samemu.

Delavske pravde predsem povzročajo neizpolnjevanje pogodbenih obveznosti z ene ali druge strani. Za te spore je še vedno pristojno sodišče z izjemo sporov poslov z njihovih službodajalci, če spor pričenejo pred potekom enega mesca po izstopu iz službe. Sodišče pa presoja spore le po določilih zakona, ne pa po kakih drugih okoliščinah, četudi so dotične okoliščine v posameznem primeru morda igrale odločilno vlogo. Tako se na pr. ne more upoštevati pri sodišču ugovora, da je delodajalec vzel delavca v službo le iz usmiljenja, čeprav ga za svoj obrat ne rabi ali čeprav, delavec za službo ni deloma ali v celoti sposoben. Delodajalec se mora v tem slučaju držati uredbe o minimalnih mezdah. Če se delodajalec te uredbe ne drži in če delavec zahteva izpolnitev teh določil, seveda sodišče mora razsoditi v prid delavca. Povsem jasno pa je, da si tak delavec zapre pot ne samo pri delodajalcu, ampak tudi pri drugih, kar povzroči škodo ne le temu delavcu, ampak celi skupini onih delavcev, ki bi se jih sicer iz usmiljenja zaposlilo. Pri taki pravdi sta razočarana najmanj dva. Delodajalec, ki se je radi neznanja zakonitih predpisov spustil v pravdo, pa tudi delavec in delavci njegove vrste, ki izgubijo možnost vsaj skromnega zaslužka. V splošnem pa se napetost med delodajalci in delavci zaostrí. To pa prinaša škodo ravno onim, ki so pri vsem sporu popolnoma nedolžni.

Vsa večja podjetja so se radi takih pravnih prilagodila zakonitim predpisom ter ne plačujejo delavstvu običajno preko minimal-

nih mezd zato, da lahko krijejo večje izdatke za nadure in druge take obveznosti. Mi sicer nečemo trditi, da bi večja podjetja mezde zvišala, če bi se odpravile te postranske, dostikrat neprevidene obveznosti, pač pa poznamo manjše obrate, ki obravnavajo mezdo vprašanje še povsem patriarhalno, ter toliko časa, dokler se ne najde delavec, ki zahteva striktno po zakonu določeno mu pravico do postranskih obveznosti, plačujejo normalne ure primeroma dobro in preko minimalnih mezd. Ko pa tako podjetje spozna po neuspeli pravdi, da je kljub višji mezdí dolžno izpolnjevati tudi postranske obveznosti, kakor nadure ali bolniški teden itd., pa mezde vsemu delavstvu prilagodi tako, da se mezde za normalne ure znižajo ter da končni efekt ni v škodo takega podjetja, dočim je taka prilagoditev ostalemu delavstvu preje v škodo kot v korist.

Je pa tudi mnogo slučajev, kjer je delavska zaščita zelo umestna in kjer ni drugega izhoda kot pravda. Pa tudi te pravde nastanejo pretežno iz neznanja zakonodaje ter so le redki slučajji, kjer se more ugotoviti namen izkoriščanja na eni ali drugi strani. Zato smatramo za potrebno, da se v delavskem obzorniku obravnavajo važna in aktualna vprašanja delavskega prava, da tako po možnosti vsaj omilimo, če že ne preprečimo nepotrebne spore med delavci in delodajalci ter tako odstranimo tudi posledice takih sporov, ki se predvsem javljajo v poslabšanju delovnih pogojev.

Nenadna smrt. V tovarni „Jugobruni“ je večeraj popoldne nenadoma umrl delavec v tiskarni Remic Martin, stanujoč v Stražišču, doma pa iz okolice Litije. Remic je prišel popoldne ob dveh v službo, nekako ob polni treh pa mu je naenkrat postalo slabo, tako da je padel po tleh. Hitro so ga prepeljali na okrožni urad z rešilnim avtomobilom, toda zdravnik je mogel konstatirati le smrt. Zadelga ga je srčna kap. Remic je bil še samski in je bil star šele 25 let.

Tovarna „Thaler-Brumen“ je začela v ponedeljek s kopanjem temeljev za gradnjo nove pisarne in skladišče. Na ta način bo v dolednem času lahko povečala svoj obrat.

Joža Herfort:

Lojz Plestenjak, moj verni oskrbnik, lovec nosač, žganjekuh in večni šaljšivec z don Kihotskim obrazom, pravi vitez žalostnega lica in klavrske postave, naj povem in pozabi otmem par tvojih.

Soldate si služil in žganje prenašal. Povej naprej!

„Pa so me srečali gospod kaprol in jih nisem pozdravil. Dejali so: „Holt!“ Pa sem se ustavil. Vprašali so me od katere kompanije sem. Ne razumem, sem dejal in šel naprej. Za mano so se še oglasili gospod kaprol: „Muli, niks salutirt!“ Saj bi salutiral, pa nisem mogel dvigniti roke, ker sem imel pod bluzo steklenico žganega! Drugi dan je prišel „prefel“, da moramo vse sarže pozdravljati in da ne smemo več žganja nositi. Potem smo šli pa vsi na „secerplac“ in potem je šlo „lider“, pa kar v blato, potem „auf“ in spet „lider“. Ko smo bili vsi blatni kot prasci, so nam povedali, da je večeraj gospod major ustavil enega vojaka naše kompanije in da ni znal gospoda pozdraviti. Jaz sem se pokrižal in dejal: „Lojz, še dobro, da nisi šel v arest. Mamka božja te je varovala!“

Ves spehan in spoten sem prišel čez Gabrške

skale sem od Gout in ti, Lojz, dejal, da mi prinesi zelenko žganega, katero je pustil tovariš Jan za lovsko žejno bratovščino, usmiljenja in podpore vredno. Minco, svojo boljšo polovico si nagnal k sosedu, pa tudi ta je bil z žganjem na suhem, kdo bi ga dolgo duhal! Skesano si prišel v kočo, me milo pogledal in dejal: Gaspud, z žganjem je preč. Ha, vroče je, veste, naj oprostijo. Komerati so prišli, pa smo ga poskusili in zmanjkalo ga je.“

Ja, Lojz, pa vendar niste vsega poskusili? „Hm. Veste, malo ga je manjkalo. Pa sem si dejal, Lojz, še ob službo boš, če bodo gospod videli, da žganja manjka. Jeseni ga boš vrnil. Vrag, no, žganje me je premetilo in — spil sem ga.“

„O, Lojz, Lojz!“ Samo to sem dejal, drugega mi itak ni ostalo.

Na poti, ki vodi na Peske sem te čakal, da si od pozne maše prišel, rano si zalezal. Čakal sem te s srnjakom, z onim z gabrške poseke. Prisopihal si mi jo nasproti in takoj strumno dejal: „Sedaj pa gremo nazaj v Polhov Gradec. Pri Grašiču, prav za prav pri Pratkarju si polokal četrt žganega, kos kruha in pečenege mesa pa si za srajco pobasal, češ, to bo pa za Minko!“

Ti Lojz in tvoja Minca po mojem, Minka po tvojem, sta sto odstojni par, ki „gliha in štriha“, kot si se sam blagovoli izraziti.

Še več tedaj, na jesen, kaj si nesel z menoj sva že oba pozabila, si se ga nabral pri Pratkarju spet čez predpise in si potem na Gerjolovi poseki meril trdoto štorov s svojimi rebri. Ležal si na peči in milo vzdihoval, ko pa sem te pregledoval, si mi dejal, da boš za drugo nedeljo že dober. In si bil res! Zlomil pa si si tedaj kar štiri rebra! Tedaj te je zeblo, močno zeblo in Minca ti je kurila v peči in v hiši, da, sredi hiše na golih tleh, da je bil strop ves sajast, ti pa kot sosedom pujs, ki je že v dimu visel, tvoj pa še ne, ker ga sploh imel nisi! E, Lojz, dobersi!

Pijan si bil kot brv, moker kot miš in sredi Gabrške bajte si ožemal napol gnile, napol črvice jurčke, da se je cedilo od njih, vsaj kot

od tvojih blač. Zjutraj je bilo dva prsta snega in sva šla na lisice. Še več, kako elegantno sem zgrešil pod gabrško poseko onega lisjaka? Tedaj si mi ti kozje molitvice molil. Dejal si mi:

„Ej, gospod, vi bi morali lisicam nastavljat lindre (pasti). Še prej pa bi morali med šmar-nimi mašami (med veliko in malo Gospojnico) naloviti glist, jih dati v „glas“, ga obesiti nad lisicjo luknjo na sonce, da bi se iz glist naredila voda in s to vodo namazati lindro in lisica bi bila vaša. Tako pa — pof in že je pri Gerjolu, vi pa stojite s prazno puško in dolgim nosom!“

Kmalu je jelo snežiti in oba sva jo pobrisala v Gabrše k topli peči. Ko je zazvonilo v Selu Ave Marijo si se spomnil, kako je drl Mežnarjev Anže lisico. Pod koš jo je vjel, prav kot ti nekoč, in pričel živo dreti. Mislil je, da je že mrtva in vrgel meso proč. Tedaj se je postavila spet na vse štiri in spregovorila s človeškim glasom: „Jaz se bom obrastla, ti pa nikoli!“ Anže se je pri prič pokrižal in ti, Lojz, tudi, le Anže je res leto osoreje umrl. „Vidite, pa se le ni obrastel!“ si zaključil svojo storijo.

Dober gonjač si bil. Za to sem ti priča jaz sam, ko so te sosedni lovci skoro obstrelili, ko si iz njihovih dolin hotel goniti zajce v naše lovišče. Za plačilo si se ga spet nalokal in ti je zajec v roki zmrznil, torej je kot si dejal dvakrat poginil. Enkrat od svinca, drugič od mraza. Dovolj jih bo o tebi, da bo še za druge prostora. Za zaključek naj povem ono, katero si povedal ti, ko si videl in čul, da ne bom več hodil na lov v polhograjske in črhovrške hoste.

Solžno oko si imel tedaj; pa ne vem ali od nahoda ali čebule in mi dejal: „Pa boste prišli na konec „Dolge doline“ in boste dejali — Minca Plestenjak morte krepatina, nič ne gremo dol. Pa boste še pogledali proti Gabrški bajti in dejali — Lojz Plestenjak morte krepatina — kar dam gremo.“

Res, Lojz imel si prav. Ono jesen sem skoro žalosten stal koncem Dolge doline in pustje megle so zastirale Tošč, tedaj sem res dejal — polhograjske hoste in Lojz z Minco — zbogom!

Iz naših krajev

Prispevek kranjske dekanije za misijone

Ker je ta nedelja misijonska, bo tega ali onega zanimalo, koliko prispevajo posamezne župnije v kranjski dekaniji letno „Društvu za širjenje vere“. Skofjško vodstvo Društva za širjenje vere je objavilo za preteklo leto 1958 sledeče podatke:

Šušur	din 5.619.—	na osebo din 1.72
Šmartin	din 6.515.—	na osebo din 1.70
Velesovo	din 1.095.—	na osebo din 1.71
Cerklje	din 5.610.—	na osebo din 1.62
Naklo	din 1.605.—	na osebo din 1.52
Jezerško	din 577.—	na osebo din 1.28
Zapoge	din 552.—	na osebo din 1.10
Mavčiče	din 846.—	na osebo din 0.90
Lom	din 570.—	na osebo din 0.87

Besnica	din 428.—	na osebo din 0.82
Kranj	din 4.500.—	na osebo din 0.78
Predoslje	din 1.279.—	na osebo din 0.77
Duplje	din 455.—	na osebo din 0.64
Smlednik	din 1.242.—	na osebo din 0.60
Kokra	din 250.—	na osebo din 0.57
Tržič	din 5.060.—	na osebo din 0.66
Trstenik	din 557.—	na osebo din 0.55
Križe	din 814.—	na osebo din 0.49
Kovar	din 565.—	na osebo din 0.45
Goriče	din 151.—	na osebo din 0.55
Podbrezje	din 505.—	na osebo din 0.55
Preddvor	din 420.—	na osebo din 0.50
St. Urška gora	din 94.—	na osebo din 0.26
Vsa dekanija		na osebo
skupaj	din 56.120.—	po povpreč. din 0.95

60 letnica Oreharjeve mame

Naš mali slovenski narod se ima svojemu obstanku v veliki meri zahvaliti dobrim, požrtvovalnim in za blagor družine in po njej za blagor narodne celote delujočim kmečkim materam, ki so rodile in vzgojile toliko zavednih slovenskih gospodarjev, duhovnikov in izobražencev. Slovenska kmečka mati, ki pomaga svojemu možu tako krepko pri gospodarstvu, včasih pa po prezgodnji mozevi smrti sama poprime za vodstvo posestva, skrbi da dediščina po očetu ostane otrokom nedotaknjena, slovenska kmečka mati, katere življe nje poteka v trdem delu in žrtvovanju za druge od jutra do večera, ker ne pozna počitka in ne zahteva plačila za svoj trud, zasluži za svoje nesebično delo priznanje in spoštovanje, kakor zaslužni možje in voditelji naroda.

V to vrsto slovenskih kmečkih mater smemo brez pridržka prištevati g. Zupan Uršulo, po domače Oreharjevo mamo iz Srakovelj, ki

praznuje jutri v soboto svoj 60 rojstni dan in god. Vsa okolica pozna dobro Oreharjevo mamo, ki poleg drugih lepih čednosti in lastnosti slovi po svojem usmiljenem srcu in redodarnosti napram pomoči potrebnim.

Naša slavljenka se je rodila pred 60 leti na Bregu pri Preddvoru kot hči premožnega kmeta. S pokojnim Zupanom se je poročila, ko je bila stara 19 let. Mož pa ji je kmalu umrl in je v starosti 55 let l. 1915 postala vdova, vse gospodarstvo je padlo na njena ramena, poleg tega je morala skrbeti za nedorasle otroke v starosti 2 do 12 let. V zakonu se ji je rodilo devet otrok, od katerih so štiri umrli v nežni mladosti, pet jih je ostalo živih. Vse svoje otroke je vzgojila v strogo krščanskem duhu, pa tudi vsem poskrbela za bodočnost. Sin Ivan je tajnik „Zveze gorenjskih mlekarških zadrug v Naklem“, dočim Peter pomaga pri gospodarstvu, kajti Oreharjeva mama je še vedno sama gospodarica posestva. Hčerka Marija je poročena v Dvorjah. Ana si je izbrala samostanski poklic, Tončka pa je desna roka materi pri gospodinjstvu.

Ceprav vdova, je Oreharjeva mama sama vodila gospodarstvo vedno v napredek in izboljšanje svoje kmetije.

Ob jubileju 60 letnice želimo Oreharjevi mami, naj jo ljubi, dobri Bog ohrani zdravo in čilo do skrajnih mej življenja, v veselje in radost otrok, pa tudi vseh onih, ki to dobro ženo poznajo.

Gasilska tombola se bo vršila

Ker je nastopilo splošno pomirjenje, se je „Gasilska četa v Kranju“ odločila, da tudi letos izvede svojo tradicionalno veliko tombolo v neomejenem obsegu. Tombola se bo vršila v nedeljo, dne 12. novembra ob 2. uri popoldne, tako da bo do pete ure končana. Ker je navadno novembra še lepo vreme in ker bo kot že druga leta preskrbljeno za razsvetljavo zvečer na trgu, ne bo prav nobene ovire, da

bi se zaradi mraza ali teme tombola ne mogla vršiti tako, kot druga leta. Tudi letos bodo tombolski dobitki zelo številni in zelo bogati ter dragoceni, zato se vam bo obisk tombole gotovo izplačal. Veliko srečnih dobitnikov bo ta dan zadovoljnih in veselih. Zato se že danes odločite, da pridete v nedeljo 12. novembra v Kranj na veliko gasilsko tombolo.

Aretacije, vlomil in roparski napad

Kranjski policiji je te dni padlo v roke več tihov, katere je zasledovala tako policija, kakor orožništvo. Tako je bil v terek popoldne ob 10. uri na Laborah aretiran R. K. iz Opčin pri Trstu, delavec, stanujoč na Primskovem ker ga iščejo radi neklih tatvin. V tovarni „Semperit“ so isti dan aretirali delavca R. A. z Javornika, ki sedaj stanuje na Klancu. Znani vlomilec Debeljak je namreč 24. junija l. 1957 vlomil v neko hišo v Logu pri Škofji Loki. Domnevalo se je takrat, da je imel Debeljak pomagača, katerega pa ves čas do sedaj ni hotel izdati. Sedaj pa se je končno premislil in povedal, da je bil to R. A. Tega je sedaj poiskala policija in ga zaprla. R. je priznal, da je bil omenjenega dne z Debeljakom Leopoldom v Logu in da je skupno z njim iskal v hlevu ključ od hišnih vrat. Nato je zaklenil Debeljaka v hišo, sam pa odšel na stražo, da ne bo kdo od domačih prišel.

V ponedeljek popoldne je bil na trgu v Kranju aretiran tudi Debeljak Leopold, ker je osumljen, da je izvršil razne vleme v družbi s Hacetom Antonom in Verle Stefanom. Debeljak je doma iz Zg. Bitnja, star 41 let, brez posla in stalnega bivališča.

Četrtri aretirance je R. M. kleparski pomočnik iz Skočjana pri Krškem, sedaj pa je stanoval na Primskovem. Tudi njega išče policija radi tatvin.

V nedeljo in ponedeljek, potem ko je bila v časopisih objavljena slika roparja Haceta Antona, so ljudje v svoji bujni domišljiji brž raznesli vest, da sa ga videli v Kranju. Eden ga je videl tukaj, drugi ga je srečal tam, vse skupaj pa ni bilo nič res. Kot izgleda, se je zadnji čas natepalo v kranjsko okolico več nevarnih kriminalnih tipov, ki bi, če ne bi bili pravočasno prijeti, utegnili pričeti s svojim nevarnim „poslovanjem“. Zato je bila racija na te grešnike prav na mestu.

Da pa niso še vsi temni elementi pod ključem, kažejo nove tatvine. Tako je v terek popoldne še neizsledeni ropar vlomil v stanovanje trgovskega potnika Terčona Vladislava stanujočega na Primskovem. Terčona je dopoldne odšel po svojih poslih, njegova žena pa v Ljubljano. Vlomilec si je oskrbel ključ od stanovanja, potem je vlomil v pisalno mizo in iz nje izmaknil din 1.000.—. Vlom je najbrže izvedel nekdo, ki so mu bile razmere pri Terčonovih nekoliko znane.

Neki zasebnici stanujoči na Primskovem je tudi v terek bilo ukradeno 1.000.— din. Tat je slučajno prišel v njeno stanovanje, brez da bi imel namen krasti. Ko pa je videl v listnici tisočake, ga je premagala skušnjava in je brž enega izmaknil. Bil pa je takoj izsleden in je moral denar vrniti. Ker pa lastnica tisočaka ni zahtevala kazenskega pregona, potem ko je denar dobila nazaj, in je tatu njegovo dejanje odpustila, ga policija ni zaprla, zlasti še, ker se je izkazalo, da tat ni prišel s tem namenom v stanovanje, da bi kaj vzel, čeravno je revez in bi mu denar v resnici prav prišel.

Na Primskovem pa je bil izvršen tudi roparski napad. V ponedeljek sta okrog 9. ure zvečer dva neznanca napadla Debeljak Franciško s Primskovega, ko se je vračala domov. Iztrgala sta ji torbico iz roke, v kateri je bilo okrog 5.000 din denarja in zbežala v noč. Tako vidimo, da vlomilci in roparji najraje izvršujejo svoj posel na periferiji mesta zlasti kjer ni ljudi doma.

Telovad. akademija na Jezerskem

Na praznik Kristusa Kralja, dne 29. oktobra priredi Fantovski odsek s sodelovanjem Dekliškega krožka svojo prvo telovadno akademijo. Vsa bratska društva vabimo, naj pokažejo svoje bratstvo in se v obilnem številu udeležijo naše prireditve.

Dobro došli. Bog živi!

TEDENSKE NOVICE

KRANJ

Zlata poroka

V farni cerkvi bo jutri v soboto 21. oktobra popoldne ob 10. uri izredna slovesnost. Zlato poroko bosta obhajala g. Skalar Anton vpokojeni železničar in njegova žena Antonija, roj. Metlika. Poročila sta se dne 21. oktobra 1889 v Klancu pri Trstu. G. Skalar je danes star 75 let, njegova žena pa 69 let. Potem ko se je precej mudil po svetu, je g. Skalar, ki je doma iz Kamne gorice, stopil 14. decembra 1887 v službo pri železnici in je služboval 18 let na postaji Hernelje-Koziha, nato pa 12 let na postaji Občine pri Trstu. V pokoj je odšel kot nadkretnik. Njegovo vestno dolgoletno službovanje pa ni kronano s tistim uspehom, kot bi moralo biti, ker spada še med staro - upokojence in zato prejema veliko nižjo pokojnino, kot bi jo sicer moral dobivati.

V Kranju se g. Skalar mudi že 15 let in stanuje s svojo ženo pri hčeri Justini, poročni Jakofšič, ki je pred leti kupila hišo v Vrtni ulici. V zakonu so se zakoncemar rodile tri hčerke.

Ob tem lepem jubileju dolgoletnega skupnega družinskega življenja g. Skalarja in njegove soproge jima tudi naš list prav prisrčno čestita.

Farna knjižnica posluje od 15. oktobra zopet samo ob nedeljah in sicer od 9 do 11 ure popoldne. Prijatelji lepih knjig, posetite knjižnico, ki se nahaja v Ljudskem domu v Kranju.

Zdravnik

Dr. Petrič Karol

preseli svojo ordinacijo s 1. novembrom v novo hišo Pokojninskega zavoda, nasproti gostilne »Beksei«.

Zlato polje — Blatno polje. Na koncu zgoranje poti savskega drevoreda leži mala naselbina kakih devetih hiš, katere so lastniki zgradili nekako pred 10 leti. Po drevoredu je sedaj vodila prav lepa pot, tako da je bilo užitek iti tja na sprehod po senčnatem drevoredu. Letos pa se v Kranju zelo veliko gradi. Struževčani vozijo iz svojih kamnolomov pesek in gramoz na vse kraje v Kranju. Ker je pot z Zlatega polja na državno cesto sedaj zaprta, pa uporabljajo pot po zgornjem savskem drevoredu. Seveda ta pot ni bila namenjena in določena za tako živahen vozni promet. Zato pa je sedaj tako blatna, razoran, mokra in v slabem stanju, da tako peš, kakor vozom prav težko prideš na Zlato polje. Pod Prešernovo tovarno in mimo Beriakov pristave je pot ne samo blatna, ampak tudi tako ozka, da je vsako izogibanje nemogoče.

Občina bo tukaj morala napraviti red in ali promet prepovedati, kar bi bilo najbolj pametno, ali pa cesto temeljito popraviti. Zlato polje spada v mesto in ni lepo, če je tam toliko blata.

M. U. Dr. Janko Kalan

specialist za usne in zobne bolezni
do nadaljnega ne ordinira!

ŠMARTIN PRI KRANJU

Prosvetno društvo v Smartnem pri Kranju bo imelo svoj redni občni zbor v nedeljo 29. oktobra t. l. ob 9. uri popoldne v dvorani Smartinskega doma. K udeležbi vabi članstvo — odbor.

Sestanek JRZ in MJRZ za občino Stražišče V nedeljo, dne 22. oktobra se vrši skupni politični sestanek ob 9. uri popoldne v dvorani „Smartinskega doma“. Vabljeni vsi člani in prijatelji stranke.

ŠKOFJA LOKA

Vztrajen napredek ZZD v Škofji Loki. Ko se je pred leti pojavljala na obzorju slovenskih delavskih organizacij še vsa neobgljena ZZD, smo pač mnogi mislili, da vsled nedavnih razmer pri nas ZZD nikakor ne bo mogla prodirati. Prav precej delavstva je bilo proti svoji volji organiziranega v organizaciji, ki je z železnimi kleščami, kakor mnoge še danes, držala te delavce v svojih vrstah. Vendar je veliko delavcev „šeširja“ komaj čakalo, da se otresejo vsiljene in diktrane organizacije, ki svetovno nazorno plove vse drugje, kakor pa je svetovni nazor ogromne večine njenih članov. Na eni strani svetovni nazorni diktat iz centrale, na drugi strani pa nenakno postopanje napram članstvu, je kar sililo k ustanovitvi ZZD pri nas. Silno pa je bilo težavno za začetkom. Stara organizacija je napela vse sile, da bi ZZD preprečila. A ni šlo. Z nedoumljivo energijo in brez strahu se je najprej odločilo 16 delavcev in delavk, da prestopijo k ZZD. A vrste so se kmalu začele množiti. Iz 16 članov ob ustanovnem občnem zboru je kma-

lu zrastle na 52 in nato takoj na 40. Danes pa šteje organizacija preko 70 članov in članic. Upati pa je, da bo ZZD kljub razmeram postala kmalu vodilna organizacija tudi pri nas.

Drugo leto, kakor kaže, ne bo treba biti brez vode. Omenili smo že v „Gorenjcu“, da škofjeloški vodovod po svoji količini vode nikakor ne zadostuje več za potrebe mesta. To je končno spoznalo tudi vodovodno društvo. Zato je začelo graditi črpalne naprave v „Viršku“, ki bodo dajale dovolj pitne vode našemu vodovodu. Dvomimo pa, da bo ta voda zaradi bližnje Poljanščice mogla nadomestiti kako studenčnico.

PREDOSLJE

Prosvetno delo pri nas obeta biti v nastopajočem zimskem času zelo živahno. Redni mesečni sestanki, predvsem za moške in fante se vrše vsak prvi prvi terek v mescu in sta taka sestanka bila že dva, oba zelo dobro obiskana od samih moških, ker so sestanki bili namenjeni predvsem za nje. V bodoče bodo ti sestanki sicer tudi ostali namenjeni v glavnem za moške, toda vsebina sestankov bo primerna tudi za ženske. V okviru „Prosvetnega društva“ sta se nanovo ustanovila pevski odsek, ki je že pričel z vajami in tamburaški odsek, ki bo z vajami pričel takoj, ko bodo instrumenti popravljeni, kar bo tekom par dni.

V nedeljo 29. oktobra po poli četrti uri popoldne pa bo otvorjena tudi igralska sezona s „Krivoprislužnikom“, poleg katere predstave bo tudi govor primeren za ta dan in deklamacija. K tej prireditvi so posebno zaželjeni in vabljeni otroci in naj bi moške in fantje prišli v obilnem številu, tako kot na sestanke, seveda pa se pričakuje ravnokot obilen obisk deklet in žena.

V ostalem bo 7. novembra zvečer zopet redni mesečni sestanek, predvsem za moške in fante, 19. novembra igra, 30. novembra zvečer praznovanje narodne osvoboditve in obletnica rojstva Jugoslavije, 5. decembra redni mesečni sestanek, 6. decembra Miklavžev večer in 8. decembra akademija Dekliškega krožka. Odbor „Prosvetnega društva“ bo skrbel, da bo vsaka prosvetna ura nudila poleg resnega tudi nekoliko zabave in bodo poleg rednega programa prišle v poštev peske in tamburaške točke in kak šaljivi prizor ter skiptične.

Dom naj postane središče našega javnega življenja in zbirališče moč in fantov, kjer morejo spregovoriti stvarno besedo in se med seboj pogovoriti in dobiti morebitne informacije iz našega javnega življenja.

TRŽIČ

V nedeljo 15. t. m. ob 8. uri zvečer se je vršil občni zbor Prosv. društva sv. Jožefa, združen s predavanjem o rimskih cerkvah, katerega je imel univerzitetni prof. dr. Lenček. Predavatelju so bili navzoči zelo hvaležni. Prosvetno društvo je dobilo novo odbor. Predsednik je postal gospod podžupan Pravst Kristijan. Častitamo in želimo obilo upeha.

Tri tedne smo imeli v Tržiču g. ing. Cerina in tehnika G. Svetino od gradbene sekcije v Kranju. Ta dva gospoda imata nalogo, da napravita detajlne načrte, popis in proračun za tlakovanje ceste. Zato sta merila, določala in z rdečo barvo zaznamovala točke na hišah in drugih objektih ob državni cesti in Cerkvni ulici. To dejstvo so Tržičani sprejeli z različnimi čustvi. V splošnem se odobrava, saj se vsak količjak uvidenev človek zaveda, da to pomeni za Tržič nujno in veliko pridobitev.

V zavetišču Vine. konferenca na Skali je vsak dan pri kosilu 164 otrok, med temi 90 samo od staršev, zaposlenih v predilnici. Pač je to velika družina, veliko ust in veliko skrbi, da se vse nasiti.

Proračun drž. mešč. šole v Tržiču za leto 1940-41 znaša 71.960.— din. Sedaj obiskuje to šolo 154 učencev in 125 učenk. Glasom proračuna pride na vsakega učenca ozir učenko 272.— din stroškov.

Prosvetno društvo otvarja svojo gledališko sezono v nedeljo 22. oktobra ob 8. uri zvečer z igro „Jurij Kozjak“. Igra je dobro poštečena dramatičnega stare narodne povesti, katere opisuje naše kraje in ljudi ob času turških vpadov in vojska. Za današnji čas bi težko našli bolj primerno igro, kot je ravno „Jurij Kozjak“.

V ponedeljek, dne 16. oktobra se je vršil v Našem domu II. redni občni zbor Fantovskega odseka in Tržiču. Iz poročil posameznih odbornikov je bilo razvidno kakšno delo so opravili v preteklem poslovnem letu naši fantje in moške, pod vodstvom predsednika br. Benčina. Pri volitvah novega odbora je bil izvoljen odbor pod vodstvom br. Janeza Vuka, kateremu želimo v novem poslovnem letu kar največ vidnih uspehov.

KOKRA

Odkritje spominske plošče. Ko beremo v dnevnem časopisu, kako krvave narodi zopet v novi vojni, smo se mi spomnili onih naših rojakov, ki se iz zadnje svetovne vojne niso

več vrnili na svoje domove. Mnogo jih je za našo majhno faro. Kar dvajset smo jih našli. V počastitev vseh teh smo vzdali pri naši cerkvi spominsko ploščo, kjer so vklesana njihova imena. — Naj bi nas imena žrtv vojne vedno opominjala, da bi v sedanjih nevarnih časih goreče molili za ljubi mir, ki ga vsi tako želimo naši domovini. V nedeljo 22. oktobra po sv. maši bomo imeli blagoslovitev te spominske plošče. Blagoslovil jo bo gospod dekan Škerbec. K tej blagoslovitvi vljudno vabimo vse naše prijatelje.

TRSTENIK

Prihodni teden dobimo novega župnika. Za sprejem se vneto pripravljamo.

V nedeljo po sv. maši bo v Goričah v dvorani politični sestanek. Vabljeni vsi člani in prijatelji JRZ.

GOLNIK

Sestanek JRZ in MJRZ za občino Golnik. V nedeljo 22. oktobra t. l. se vrši skupni sestanek JRZ in MJRZ ob poli 11. uri dopoldan v dvorani Našega doma v Goričah. Vabljeni vsi pristaši, možje in fantje iz občine Golnik, da se udeleže sestanka.

ESPERANTO

(Nadaljevanje.)

XII.

— ebl — : je priponka, ki znači možnost, tako:

forgesi = pozabiti : forgesbla = pozabljiv, -a, -o,

vidi = videti : videbla = viden, -a, -o legi = brati (čitati) : legebla = čitljiv, -a, -o

La domo estas videbla jam de malproksime. = Hiša je vidna že oddaleč.

La skribo de mia frato estas nelegebla. = Pisava mojega brata je nečitljiva.

Nekreterble estas, ke vi ne aŭdis. = neverjetno je, da bi ne slišal.

Pazi na razliko: La libro estas leginda = Knjiga je vredna branja.

La libro estas legebla. = Knjiga je čitljiva.

mis — : je predponka, ki znači nekaj slabega, napačnega, nepravilnega, tako:

uzi = rabiti : misuri = zlorabiti

kompreni = razumeti : miskompreni = napačno razumeti.

— ig — : — iĝ —

Najvažnejši priponki v esperantu sta — ig — in — iĝ —, s pomočjo katerih tvorimo najrazličnejše prehodne glagolske in druge oblike in povratne.

— ig — : če dodamo glagolskemu korenu to priponko, stavimo prehodnemu glagolu in druge oblike, ki značijo, da se nekaj stori ali povzroči, tako:

rajto = pravica, rajtigi = pooblastiti (dati pravico),

rajtigo = pooblastev, rajtigilo = pooblastilo

— iĝ — : če pa dodamo korenu priponku — iĝ —, dobimo besede, ki značijo, da nekaj nastane ali postane z osebo, o kateri besedni koren govori, tako:

riĉa = bogat, -a, -o, riĉigi = obogatiti, riĉigo = obogatitev

Pazi na razliko: beligi = lepšati (kaj) : beligi = olepšati se riĉigi = obogatiti (koga) : riĉigi = obogatiti (sam)

mortigi = usmrtiti (koga) : mortigi = usmrtiti se en-lit-ig-i = enlitigi.

Vespere la patrino enlitigas infanojn kaj poste ankaŭ ŝi enlitigas.

Korelativi za last in posest se tvorijo s končnico — es, tako:

ies = nekogar

kies = cigar, cigav

ties = tistega, onega

ĉies = vsakogar

nenies = od nikogar

Kies estas tiu ĉapelo? = Cigav je ta klobuk? Tiu ĉapelo estas ties, kiu sidas apud mi. = Ta klobuk je tistega, ki sedi poleg mene.

BESEDE: odmoni = opomniti, akra = oster, -a, -o, aprobi = odobriti, baki = peči, balai = pomesti, balailo = metla, digo = jez, nasip,

densa = gost, -a, -o, vojaĝi = potovati, voli = hoteti, vulpo = lisica, vidvo = vdovec, valo = dolina, vermo = črv, voĉo = glas, trompi = varati, mendi = naročiti, mensogi = lagati,

malica = zloben, -a, -o, malgraŭ = vkljub, mola = mehak, -a, -o, minaci = groziti, obei = pokoriti se, pendii = viseti.

Mi admonis vian amikon, sed li ne venis al mi. Mi rajtigas vin, ke vi ordigos la aferon kun li. Se li trompis min, mi ne povas helpi. Mi pensis, ke li ne mensogis tiam. Mi nur minacas al li, sed ion malbonan mi ne faros al li. Mi ne estas tiel malica, kiel li pensas.

Ponovi vse!

MALI OGLASI

Za vsako besedo v malih oglasih se plača D. 0-50. Najmanjši znesek je 8 D.

Važno! Modroce, otomane, spalne divane i. t. d. izdeluje solidno in po nizki ceni BERNARD MAKS, tapetnik

Na skali 5 (v hiši g. Šipica).

Cevljarjski stroj (Singer flachšeparico) malo rabljen tar trocevni radio aparat prodam. Plačuje se lahko na obroke proti primerni garanciji. Stara cesta 18.

Zgubil se je nemški ovčjak z imenom „Riff“. Izročiti ga je Gosposvetska cesta 2.

Radi pričetka krompirjeve sezone se prodajajo odpadki krompirja. „Jugočeška“.

Zatekel se je pes ovčjak. Dobi se ga pri: Tomažič Stanko, Stara cesta 16.

Rabljeno omaro kupim. Poizve se v upravi „Gorenjca“.

V Gorenjski oblačilnici v Kranju, dobite vseh vrst obleke, hubertuse, površnike, modne blače, pumparice, obleke za šolarje, damske kostume, plašče vseh barv, dežne plašče itd. Se priporoča krojaštvu

Čenčič Štefan in Kozelj Franc

Stanovanje: 2 sobi, kuhinja in pritlikline od-dam takoj ali s 1. novembrom v bližini Kranja. Poizve se v upravi „Gorenjca“.

Prodajam stavbno parcelo. Stražišče — Kalvarija. Naslov v upravi „Gorenjca“.

Vsa slikarska dela izvršim hitro in poceni, sedaj v jeseni. Prevzemam napise, kazipole, firme z raznimi imeni, tudi poceni. — Pišite na naslov: **VOMBERGAR JERNEJ** SLIKAR IN PLESKAR CERKLJE ŠTEV. 30 PRI KRANJU

Družine in skupine pride fotografirat na dom **FOTO JUG - KRANJ**

Ako imate kurja očesa in se Vam dela trda koža, pridite v našo higienično urejeno pedikuro, kjer Vam naš pediker odstrani vse te neprijetnosti brez bolečin in brez kemičnih sredstev za din 6.-. Ne mučite se s krpanjem nogavic, ker Vam za malo denarja strokovnjaško popravimo moške, ženske in otroške nogavice. Samo pri Bata.

Izdelujem tapetniške stroje **Markič Franc** splošno ključavničarstvo **Stražišče pri Kranju** Popravila stolpnih ur in vsa mehanična dela.

VSAKOVRSSTNO POHIŠTVO
dobite najceneje V ZALOGI POHIŠTVA **„LIPA“**
KRANJ - Layerjeva ul.

SPECIALNA TRGOVINA BARV **Grebenšek** KRANJ **Vidovdanske c. 6**

Vsakovrstna navična peresa. Velika zaloga zlatine, ur, jedinega pribora, kristala, optike. **B. RANGUS** ZLATAR IN SODNI CENILEC **KRANJ**

Vina iz Centralne vinarne v Ljubljani, Frankopanske ulica 11, bodo zadovoljila Vase pivce najbolj!

Cenjenemu občinstvu! Ob priliki preselitve v preurejeno delavnico in otvoritve lokala v Prešernovi ulici se vsem svojim cenj. strankam najlepše zahvaljujem za dosedanje naklonjenost. — V novih prostorih bom vse svoje dosedanje in nove stranke lahko še boljše postregel z raznovrstnimi izdelki. — Pri meni dobite: usnjate kovčke, potovalne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike, listnice itd., vedno v zalogi in po naročilu. **JAKOPIN IVAN, jermenar in torbar, KRANJ**

KRZNARSTVO KRANJ Najmodernejše ovratnike, boe, pelerince, jopice, paletó-je, plašče itd. dobite po najnižjih konkurenčnih cenah samo pri tврdki **BERČIČ** TRGOVINA KOŽUHOVINE **KRANJ, PRI NOVEM MOSTU**

Mimica Zagorska: 39

Marija Taborska

Zgodovinska povest iz dobe turških časov.) (Dalje)

Martin se valja po tleh, ruje si črne lase. O, hrbet ga boli od udarcev, noge ga skele od klade, leve roke skoro privzdigniti ne more, tako mu jo je železni škripec razmesaril in desna ga žge, peče, kakor ogenj, tako je oparjena. Jutri pa ga bodo še odgnali odtod in ga prodali na galero. Sam, čisto sam je v tej črni, vlažni luknji in mrak je začel padati. Kako strašna je bolečina, strašna tembolj, ker trpi nedolžen in ker ga je gorje zadelo tako hitro, nenadoma, ko ni prav nič pričakoval. Ali leži prokletstvo nad njim? Kakšno prokletstvo! Samo zloba dveh ljudi mu je uničila srečo in življenje za vedno, zloba je naredila, da bo oče od žalosti umrl, da bo propadel dom in rod Vilibaldov.

Ali je mogoče? Ali je mogoče? Ali ni rešitve? Ni poti na svobodo? Martin gleda železne križe v oknu, močni so, Martinove ranjene roke jih še omajati ne morejo, nikar, da bi jih vrgle ven. Ni življenja, ni svobode, samo boleče rane so in vlažna ječa. Pa tudi to samo še nočoj, že jutri ga bodo gnali odtod, že jutri ga bodo prodali na galero, njega, roparja, ha ha!

Martin se iz obupa smeje in joče obenem. Z glavo bota v steno in neprestano ponavlja eno:

„Oče, ali si moreš misliti, kako tvoj sin trpi po nedolžnem v ječi. Micka, ali ti je Tit že povedal, kaj bo z menoj? Polonica, Polonica, duša moja, ali me boš tudi ti obsojala? Ali boš mislila, da sem morilec? Polonica, ali bi ti bilo hudo, ko bi me videla v tej strašni ječi, vsega razbitega? Ali me boš pozabila in bo Leopold, strupeni gad, našel prostora v tvojem srcu?“

Sto vprašanj je v duši, na nobeno ne more najti odgo-

vora. Vse misli se pa vedno znova vračajo k Polonici, vse, prav vse, kakor bi jih nevidna sila vodila tja. Naposled so druge misle izginile in ostala je samo še njena podoba. Martin je od utrujenosti kar na tleh zaspal in zasanjal.

Po morju se je vozil in na galero je bil prikovan. Noge so tičale v težkih železnih obročih in od vsakega mu vesele težke verige. Roki pa sta poganjali veslo, poganjali ga enakomerno, pod njim se je belo penila in pljuskala temnozeleno vodo. Na levo in desno je videl samo upognjene tilnike galjotov, prikovanih na galero, nesrečnikov, kakršen je bil on sam. Vsak izmed njih je imel na zagrenjenem obrazu zapisano čudno in strašno življenjsko zgodbo. Okrog in okrog morje, nad njim nebo. Tam pa, kjer se je morje izgubljalo ob robu nebesnega svoda, je stalo dekle. Po morju se je začelo bližati galeji. Fant jo je gledal, gledal, ko je prišla že čisto blizu, je spoznal v njej Polonico. Taka žalostna je bila in klicala ga je:

„Martin! Martin!“
Poltiho ga je klicala, kakor bi se nečesa bala. Prišla je čisto blizu k galeji in roke mu je prožila v pozdrav. Martin je hotel iztegniti roke, objeti jo, toda roke so bile prikovane in vesla ni smel odložit.

„Martin! Martin!“
Nesrečni fant se je zbudil, mel si je oči, grizel ustne. Spet je začel klice:

„Martin! Martin!“
Klici so bili različni, vendar se mu je zdelo, da mu še iz sanj zveni po ušesih. Tedaj ga je poklicalo glasneje.

„Martin! Ali te ni tu?“
Fant je vstal, mel si oči. Pri oknu je opazil temno glavo.

„Kdo pa je?“ je pogumno vprašal.

„Ali si ti notri, Martin?“
„Jaz, da bi ne bilo tako!“
„Ali te roke hudo bolijo?“

„Ti si, Tit?“ se je razveselil obsojenec. „Kaj vendar iščeš tu?“

„Ali te hudo roke bolijo?“

„Bi mogel bežati?“
Zarek upanja je sinil v Martinovo srce.

„Bi. Kako pa?“
„Mreza se ne da omajati?“

„Ne.“
To sem si takoj mislil. — Na, tu imaš pilo.“

Skozi okno je pomolil podolgovato reč, Martin je hlastno prijel pilo. Vendar je bil še v strahu.

„Pa bo kdo slišal?“
„Nihče,“ je odgovorjal Tit. „Zdaj je ura več kakor polnoči, ječar pa spi v drugem koncu. Sicer pa velje poskusiti!“

„Velja poskusiti,“ je ponovil Martin in je pogumno prijel pilo. Zarezal je z njo v železno palico, rahlo je brnela, toda železo se je udajalo, kar prašilo se je, ker je bilo že od rje razjedeno. Martina je od napora in bolečine oblival pot po vsem telesu, vendar ni odnehal. To je bila edina pot do svobode, na drugi strani so strašile galere, hušje kakor smrt. Z opečeno roko je še nekako šlo, a druga, ranjena, ga je bolela, da so mu od napora in bolečine plavali rdeči kolobarji pred očmi. Rane so se odprle in kri mu je pričela narabno solzeti po njih in polzeti po roki, pod obvezo. Martin pa je pilil, pilil. Dva železna križa je že prepilil, potem se je naslonil na steno in počival.

Tit je stresel omrežje.

„Glej, tresse se, zlomiti se pa še noče. Ali ne moreš več? Daj, zberi vse moči, prepili še tretji križ. Če le še tega prepiliš, pa boš srečen. Poskusi. V pol ure boš na svobodi, ali pa jutri že v rokah Benečanov.“

V pol ure bom na svobodi,“ je šepnil Martin in hom videl, Polonica!“

„Koga boš videl?“
„Kar nekaj se mi je priteknilo,“ je rekel Martin in zardel je. Potem je s poslednjimi močmi prijel pilo, pilil, pilil! Ta zadnji križ se mu je upiral dalje, kakor prej oba. Nazadnje je vendar pila prerezala vrzel. Tit je zgrabil za omrežje, zapokalo je.